

Fransuz romantizmi

Moxinur Najmiddin qizi Juraeva
Farg'ona davlat universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqola romantizm va uning tarixi, fransuz adabiyotidagi o'rni, romantizm yo'nalishida ijod qilgan yozuvchilar va ularning badiiy asarlarda tasnifi haqida yozilgan.

Kalit so'zlar: Romantizm, oqimlar, davr, lirika, tarixiy roman, drama, uslub, tarix.

French romanticism

Mohinur Najmiddin kizi Juraeva
Fergana State University

Abstract: This article is written about romanticism and its history, its place in French literature, writers who created in the direction of romanticism and their classification in works of art.

Keywords: Romanticism, currents, period, lyric, historical novel, drama, style, history.

Fransuz romantizmi 19-asrning birinchi o'ttiz yilida rivojlandi. Uning dastlabki bosqichi Konsullik va birinchi imperiya davriga (1801-1815) to'g'ri keladi. Bu vaqtda romantik estetikani faqat yangi yo'nalishning birinchi yozuvchilari: Chateaubriand, Germaine de Stael, Benjamin Constant shakllantirgan. Ikkinchi bosqich qayta tiklash davrida (1815-1830) Fransiyada Napoleon imperiyasi parchalanib, Burbonlar sulolasi qirollari qaytib kelganida boshlandi. Bu davrda nihoyat romantik maktab shakllanadi, romantik adabiyotning barcha janrlari paydo bo'ladi va gullab-yashnaydi: lirika, tarixiy roman, drama; 71 ta yirik romantik yozuvchilar: Lamartin, Nerval, A. de Vigni, Gyugo. Uchinchi bosqich - iyul monarxiyasi (1830-1848) yillari, birinchi respublika qo'zg'olonlari, utopik sotsializm g'oyalarining tarqalishi. Romantiklar yangi ijtimoiy muammolarga duch kelishadi, buning natijasida romantik ijtimoiy roman janri paydo bo'ladi (Jorj Sand). Fransuz romantizmi aristokratik emigrantlar orasida fransuz inqilobi va u bilan bog'liq ma'rifatchilikka munosabat sifatida paydo bo'lgan. Birinchi romantiklar feodal o'tmishni she'rlashgan. Ularning ishi pessimistik edi. Darhaqiqat, 19-asrni Gyugosiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Qolaversa, uning ijodi nafaqat frantsuz, balki Yevropa

adabiyotining ham keyingi o'nlab yillar davomida rivojlanishini oldindan belgilab berdi. Viktor Gyugo (1802-1885) general graf Gyugoning o'g'li, uchta viloyat gubernatori. U va uning katta ukalari (Abel va Evgeniy) iste'dodli va ajoyib edilar. Viktor erta o'qishni o'rgandi. Yetti yoshida u Virgil va Tatsitni tarjima qila oldi. 1811 yilda, onasi Sofi Ispaniyaga ko'chib o'tgandan so'ng, o'g'il bolalar Madridda zodagon kollejida o'qidilar. Shunda ham ularning she'rga ishtiyoqi oshkor bo'ldi.

Abel va Evgeniy she'rlar yozdilar, Viktor butun daftarlarni she'rlar bilan qopladi va klassik metrlarning virtuoz mahoratini namoyish etdi. Ammo tez orada bolalar maktabga borishni to'xtatdilar, chunki Sofi Napoleon litseyida bolalarga dars berishni xohlamadi. Bir muncha vaqt mashg'ulotlar uyda davom etdi. Viktor ko'p o'qiydi. Russo, Volter, Didro uning sevimli mualliflariga aylanadi, keyinchalik Maturin unga kuchli ta'sir ko'rsatadi. 1813 yilda Viktorning ota-onasi o'rtasida tanaffus bo'ldi. Ona va ota o'rtasidagi bolalar uchun kurash uzoq davom etadi, natijada Evgeniy va Viktor otalarining qaramog'ida qoladilar, Abel onasi bilan ketadi. "Bolalik to'satdan o'tdi", deydi Viktor sevimli onasi va ukasidan ajralishni boshdan kechirgan holda. Faqat 1817 yilda ular onalariga qaytishga muvaffaq bo'lishdi. U birinchi marta hayot yo'li haqida o'ylaydi. Allaqachon mana shu yoshlik chog'ida (u endigina o'n ikki yoshda!) chuqur mulohaza va izlanishlar bilan band: 82 Uzoq sarson-sargardonlardan so'ng, kutilmaganda qaytib kelib, qalin tumandan nurday ko'rindim. Bir jodugar buloq topsam, deb orzu qilardim, Suv tinmay shivirlab, mast qilib orom beradi. Olovli yuragimda o'tmish yana jonlandi, Lablarimda sokin qo'shiq aylanib ketdi, Onalik mehri qo'riqlanib yurdim, Ko'z yoshlarim bilan tabassum bilan onam takrorladi: "Bu u bilan gaplashayotgan pari!" Darhaqiqat, Mauroning so'zlariga ko'ra, "kamdan-kam hollarda Viktor kabi qarama-qarshi tabiat - otasining shahvoniy fe'l-atvori, g'ayrioddiy hamma narsani yaxshi ko'radigan qizg'in tasavvuri; onaning qattiq stoitsizmi, klassikaga bo'lgan ta'mi, shon-shuhratga chanqoqlik va zolimlikka nafrat; yuksak she'riyatga intilish. Qarama-qarshiliklardan to'qilgan ruh. O'n to'rt yoshida Viktor Rasin va Volterga taqlid qilib, "Irtament" she'rida onasiga fojiani bag'ishladi. 1816 yildan 1817 yilgacha «Turli misralar» daftarini tuzadi.

1817 yil sentabrda u haqida u tanqidiy tarzda shunday dedi: "Men o'n besh yoshdaman, yomon yozilgan, men yaxshiroq yozishim mumkin edi"; va keyin: "Men tug'ilishimdan oldin qilgan ahmoqona narsalarim". Ammo Gyugoning iste'dodi va mehnatsevarligining ulkanligidan hayratlanmaslik qiyin, chunki daftar minglab she'rlar, hajviy opera, Inessa de Kastro nasriy melodramasi, "Ataliya" yoki "Skandinaviya" nomli besh pardali tragediyadan iborat edi. "To'fon" dostoni. Gyugo esa bu asarlarning barchasini o'z qo'li bilan chizgan![1:71] Xuddi shu davrda u Buyuk Lui Kollejida o'qigandan so'ng Politehnika maktabiga kirishga hozirlik ko'radi. U faqat tunda she'r yozishi mumkin edi. 1817-yilda Fransiya akademiyasi

“Har qanday sharoitda insonga saboq beradigan baxt” mavzusida she’rlar tanlovini e’lon qildi. Gyugo ushbu tanlovda ishtirok etdi va taniqli shoirlar orasida to’qqizinchi o’rinni egalladi. Shunda Renuar: “Agar u shunchalik keksayib qolgani rost bo’lsa, Akademiya yosh shoirni rag’batlantirishi kerak”, dedi. Jamoatchilik yig’ilishida Gyugo asaridan parcha o’qildi. Xonimlar bolani olqishlashdi. Gyugo xursand edi. Gazetalar darhol mo’jizaviy bolaga qiziqish bildirishdi. Shunda ham Viktor shunday dedi: "Men Shatobriand bo’lishni xohlayman yoki hech narsa emas". O’n olti yoshida Viktor "Bolalik bilan xayrlashuvim" she’rini yozadi: Bu safar nima bo’ldi? To’g’rirog’i, menga nima bo’ldi? Charchagan telbaga o’xshayman Va behuda aql o’zini izlaydi... Ey shon-shuhrat, qudratli dohiy, O’lislarda qo’shiqchilaringizga joy ber, mehribon; Sizga - barcha fikrlar va maqsadlar; Bas, Mening oyatlarim senga yetib borishiga imkon yarat. Sofi Gyugo farzandlarining buyuk yozuvchi bo’lishiga qat’iy ishongan. 1819 yilda Viktor Tuluzadagi she’riyat tanlovida g’olib chiqqani uchun birinchi mukofotga sazovor bo’ldi. U hatto o’zidan o’n yosh katta bo’lgan Lamartinni ham mag’lub etdi. Endi ular Parijda Gyugo haqida gapirishmoqda. 1819 yildan 1821 yilgacha Viktor va uning ukasi Evgeniy Literary Conservative jurnalida ishlagan. 1820 yilda Gyugo Alfred de Vigni bilan uchrashdi. Bu yillar Gyugo uchun juda samarali bo’ldi. U ko’plab maqolalar, she’rlar yozadi, "Gann islandiyalik" romani ustida ish boshlaydi.

Albatta, bu asarlarda buyuk Kornel, Chenier, Valter Skott, Lamartin, Stern, Svift, Maturinlarning ta’siri hanuzgacha kuzatilgan, ammo Gyugoning o’ziga xos uslubi allaqachon aniq seziladi. 1822 yilda katta akasi Abel mablag’lari hisobidan Viktorning birinchi she’rlar to’plami "Odes va turli she’rlar" nashr etildi. Aslida, bundan buyon siz Gyugo haqida professional yozuvchi sifatida gapirishingiz mumkin. Gyugo nihoyatda qattiq mehnat qildi. Bir necha yil ichida u "Mahkumlarning oxirgi kuni" romanini, "Marion Delorme" tarixiy pyesasini (Vigny bilan polemik) yozdi. 10 iyul kuni do’stlari: Balzak, Musset, Vigni, Merime, Dyuma, Sent-Bev ishtirokida u frantsuz dramaturgiyasi tarixidagi 84-burilish nuqtasi bo’lgan Hernani romantik dramasini o’qidi. “Ernani”dan keyin romantizm sahnani zabt etdi. 1831-yilda Gyugo Notr-Dam soborini qurish ishlarini yakunladi. Deyarli uch yil davomida u material to’pladi va o’z ishini o’yladi. Ko’p tarixiy asarlar, xronikalar, xatlar, qadimiy va zamonaviy hujjatlarni o’qidim; Lui XI davrida Parijni o’rgangan, eski uylarni ko’zdan kechirgan. U romandagi hamma narsa to’g’ri bo’ladi degan umidda soborni, uning aylanma zinapoyalarini, shkaflarini yaxshilab o’rgandi: til, muhit, odamlar. "Biroq, - dedi u, - bu kitobdagi asosiy narsa emas. Agar unda savob bo’lsa, bu uning xayol, injiqlik va xayol mahsuli ekanligidandir. Shunisi e’tiborga loyiqki, Gyugoning o’zi uning ishini tasvirlab bergan. Arxideakon Klod Frollo, qo’ng’iroq qiluvchi Kvazimodo, go’zal Esmeralda va kapitan Fibus de Chateaupeur figuralari shunday paydo bo’ladi. Lo’liga ishtiyoq yutib yuborgan ruhoniyning

hikoyasi shunday shakllanadi. Inson hayoti insonni boshqaradigan ko'r kuch – taqdirning bo'yinturug'i ostida shunday tug'iladi va o'ladi. Ammo romanning haqiqiy qahramoni hali ham sobordir. Bu ish Fransiyaning badiiy didini inqilob qildi. Tarixiy yodgorliklarni o'rganish qo'mitasi tuzildi. Lamartin bu kitob haqida shunday dedi: "Bu ulkan asar, antidiluviy blokidir. Bu romandagi Shekspir, bu o'rta asr dostoni; lekin bu ma'badda siz xohlagan hamma narsa bor, faqat unda din yo'q. "Ulkan asar" - Viktor Gyugo qalamidan chiqqan hamma narsani shunday tavsiflash mumkin. Bular "Asrlar afsonasi" (1856-1859) trilogiyasi, "Bechoralar" (1840-1870) romanlari, "Kulayotgan odam" (1869), "To'qson uchinchi yil" (1872-1873); she'riy to'plamlari: "Kuzgi barglar" (1831), "Qorong'i qo'shiqlar" (1835), "Ichki ovozlari" (1837), "Tafakkurlar" (1853), "Nur va soyalar" (1840), "Qasos" (1852-1853), "Ko'chalar va o'rmonlar qo'shiqlari" (1865), "Bobo bo'lish san'ati" (1877); she'rlari: "Olimpio qayg'usi" (1840), "Narsalar kuchi" (1853), "Imperator libosi" (1853), "Shaytonning oxiri" (1855), "Xudo" (1855) va cheksiz insholar, maqolalar, ko'plab yozishmalar soni. Gyugo o'sha davrning haqiqiy teleradiokompaniyasi edi. 1881 yilda Gyugoning tug'ilgan kuni milliy bayram sifatida nishonlandi: uning sharafiga Eylau avenyusida zafar archasi o'rnatildi; Gyugoning o'zi parad bilan kutib olindi. Dafn marosimi kuni ikki million odam Gyugo tobuti ortidan yurishdi. Faxriy qorovul safida 12 nafar yosh frantsuz shoirlari saf tortdi. Hamma joyda - ko'chalarda, uylarda - minglab odamlar uning she'rlarini ohangda o'qigan zafar archasi atrofida; shitirlash kabi misralar, misralar va alohida so'zlar eshitildi. Insoniyat tarixida birinchi marta xalq shoirga hurmat ko'rsatdi, shu paytgacha faqat suverenlar va harbiy rahbarlarga berilgan edi. "Ha, u, Gyugo, usta edi, - deb xulosa qiladi Maurois, - frantsuzcha so'zni biluvchi, lekin u yana bir yorqinroq unvonga ega edi - insoniy tuyg'ularni biluvchi. U hamma boshidan kechirgan narsalarni boshqalardan ko'ra yaxshiroq kuyladi: vatan o'z o'g'illarini hurmat qiladigan qayg'u, yosh otaning quvonchi, bolalik jozibasini, birinchi muhabbat baxti, hammaning kambag'allar oldidagi burchi, mag'lubiyat dahshatini. va rahm-shafqatning buyukligi. Darhaqiqat, o'z vaqtini shunchalik chuqur va ta'sirchan tarzda ifodalash - bu ajoyib sovg'a.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Falaleeva T.A. Jahon adabiyoti (yangi va oxirgi davrlar) Minsk. Zamonaviy bilim. 2007. S-71-84.
2. Jo'rayeva SH.X. "FRANSUZ ROMANLARIDA TARIXIYLIK VA ZAMONAVIYLIK. ROMANTIZM VA TARIXIY EPOS. ROMANTIK ADABIYOTDA TARIXIY HARAKAT MUAMMOSI". Models and methods in modern science. Volume 1, Issue 1. (26-32), 2022.

3. Juraeva. M.T. Astonova G.R Nemis tili darslarida talabalarning yozma kompetensiyasini rivojlantirish. ZAMONAVIY FAN VA TA'LIM MAMULLARI 1 (12 (145), 99-102).